

עינות צוקים

עונה מומלצת: סתיו, חורף ואביב

התאמת המסלול: משפחות

קושי המסלול: קל מאוד

אורך המסלול: כשני קילומטרים

משך המסלול: שעתיים

מפה: מפת סימון שבילים מס' 8 "צפון מדבר יהודה וים-המלח"

הגעה מהמרכז: נוסעים לים המלח דרך ירושלים, דרומה בכביש מס' 90. תשעה קילומטרים דרומית לצומת הלידו, הצומת עם תחנת הדלק בצפון ים-המלח, ישנה פניה שמאלה משולטת בחום: עין פשחה / עיינות צוקים. את שער הכניסה לשמורה ניתן לראות מהכביש הראשי.

• מסלול מעגלי, אין צורך בהקפצת רכבים

• האתר נמצא בפיקוח רשות שמורות הטבע והגנים הלאומיים. הכניסה בתשלום. השמורה מוגדרת כסגורה, ניתן להיכנס אל הבריכות המינרליות בלבד. אל השטחים הנוספים ניתן להיכנס רק בליווי פקח (הליווי כולל הדרכה). אפשר להזמין סיור מודרך לקבוצות, גם קטנות, (ללא עלות נוספת). לתיאום: 02-9942355. אין גישה מהשמורה לחוף ים המלח!

קו השבר הסורי-אפריקאי הביא להיווצרותם של מעיינות רבים לאורכו. מי גשמים היורדים על ההרים משני עבריו מחללים בקרקע עד שהם נעצרים בשכבה אטומה למים ושם הם מצטברים. הם מוצאים את דרכם החוצה בנקודות תורפה, וכאלו נמצאות בשפע לאורך בקע ים-המלח. בשמורת עיינות צוקים (בערבית - עין פשחה) לבדה יש 170 ראשי נביעות. המים עשירים במינרלים ומומלחים כתוצאה מהקרבה לים המלח. לפיכך, אין הם נשאבים וזורמים בחופשיות אל ים המלח, שמפלסו הולך ויורד וגדתו הולכת ומתרחקת. עד לפני כמה עשורים קו המים היה קרוב מאד - רק מספר צעדים ממגרש החניה. כיום, כיוון שהוא נסוג בקצב מהיר ביותר (ירידה של כמטר במפלס מדי שנה!), ההגעה אליו מצריכה צעדה של ממש. בגלל שבדרך קיימת סכנת שקיעה בבוץ טובעני, היא אסורה. בניגוד לשמורות סגורות אחרות שמורת עיינות צוקים אינה סגורה לחלוטין. מכאן צמח כינויה ברשות שמורות הטבע: "השמורה החבויה". הסיור בה אפשרי, כאמור, אך רק בליווי פקח.

הטיול מתחיל בסמוך למגרש החניה, לצד מתקן חקלאי עתיק המזוהה כמתקן לייצור בושם האפרסמון. סוג הצמח ממנו הופק הבושם היקר מפז נותר עדיין בגדר חידה, אך האזכורים הקדומים על נפלאותיו רבים. במקורות חז"ל כתוב על אודות הבושם כי הוא "מדליק, מפתה ומגניב". כן, כן, וחשבנו ש"מגניב" זו מלה עכשווית. ובכן, "מדליק" כיוון שמסופר על אישה שעמדה להשיא את בנה לכלה שלא אהבה. טרם החתונה סייעה להלבשתה ובנדיבות אין קץ יצקה עליה שפע בושם, אלא שאז קרבה אליה נר "ותבער הכלה כלפיד...". "מפתה", כיוון שמסופר על נשות האצולה ברומא שהיו מחזיקות את הבושם באמפולות קטנות, עשויות עור דק, בסמוך לעקבן. כשהבחינו בגבר נחשק במהלכו של משתה כזה או אחר, היו קרבות אליו, רוקעות ברגלן וגורמות להתפוצצות האמפולה. הבושם

יֹתָם יַעֲקֹבְסוֹן

הרצאות, צילום וכתיבה, הדרכה בארץ
ולאורך נתיבי הסחר הקדומים באסיה

היה מתפשט בחלל ועל כך נאמר "ואין גבר שהיה יכול לעמוד בקסמן... ו-"מגניב" על שום מה? יקר היה הבושם מאוד. לפיכך, היו מצפינים אותו מתחת לבלטות עם יתר האוצרות, אלא שגנבים, שחוש ריחם חד, יכלו לבלוש אחרי הבושם וכך להגיע גם אל יתר המטמון.

מיד לאחר הביקור במתקן לייצור הבושם ממשיכים אל מעבר לשער נעול (אותו יפתח לכבודנו הפקח). סיור ממשיך בתוך סבך צמחייה המסוגלת להתמודד עם מליחות הקרקע הגבוהה (למשל - אשל, מלוח, ימלוח, תמר סמר ועוד). במהלך הסיור מבקרים על גדות כמה בריכות מים צלולות ביותר, שמקור מימיהן בנביעות. הימצאותה של דגה רבה מעידה על כך שמי המעינות מתוקים ביחס למי ים המלח עצמו. אחד הדיירים בבריכות הוא דג האמנון. משערים שהובא לכאן על-ידי בני אדם שחיו במקום אי שם בעת הקדומה. בין האשלים מוצאים לא אחת חיפושית ירוקה מבהיקה שנקראת ברקנית האשל ואפשר למצוא גם קנים של נמלים אורגות, החיות על העצים בקנים שהן בונות בעצמן. את השבילים בהם הולכים מפלס עבורנו צוות של כשישים חמורים, שמזה למעלה מעשור עובדים בחינם עבור רשות השמורה. על עבודתם ועוד רבות נוכל לשמוע מפי פקחי השמורה עצמם. בסוף הסיור חוזרים אל החניון, מקום בו יש כמה בריכות שכשודך ושולחנות וספסלים עם סככות.

עודכן בתאריך 30.5.2011

כל הזכויות שמורות © ליותם יעקבסון